

Studie: Lidé se závislostí na návykových látkách mají výrazně horší prognózu po rozvoji řady fyzických onemocnění

8. 11. 2022, KLECANY – Zvýšené riziko úmrtí a výrazně zkrácená délka života kvůli rozvoji řady závažných fyzických onemocnění – to jsou nově potvrzené důsledky závislostí na návykových látkách. Nová studie výzkumníků z Národního ústavu duševního zdraví a Univerzity v Cambridge jako první na světě srovnala rizika úmrtí a ztracené roky života po rozvoji řady vážných fyzických onemocnění u lidí se závislostmi na návykových látkách a bez nich. Výsledky studie byly aktuálně publikovány v prestižním vědeckém periodiku The Lancet Psychiatry.

Závislosti stále představují závažný problém: například přibližně jedna z dvaceti osob starších 15 a více let žije s poruchou způsobenou užíváním alkoholu (závislostí) a zhruba jeden ze 100 lidí má poruchu způsobenou užíváním jiných psychoaktivních látek. Poruchy způsobené užíváním psychoaktivních látek mají značný přímý dopad na zdraví, ale jsou také spojeny s velkým množstvím fyzických a duševních onemocnění. Důsledkem toho je, že osoby s poruchami způsobenými užíváním psychoaktivních látek mají větší riziko úmrtí a kratší délku života.

Riziko potvrzeno u 26 z 28 zkoumaných onemocnění

Výzkumníci analyzovali riziko úmrtí a množství ztracených let života mezi osobami, u kterých se rozvinulo 28 specifických fyzických onemocnění, jako jsou například rakovina, diabetes, vysoký krevní tlak, ischemická choroba srdeční nebo mrtvice, přičemž porovnávali údaje u osob s historií hospitalizace pro závislost na návykových látkách s údaji osob bez této historie. „Zjistili jsme, že lidé s historií poruch způsobených užíváním psychoaktivních látek měli po rozvoji většiny fyzických onemocnění vyšší riziko úmrtí než jejich protějšky se stejným fyzickým onemocněním bez závislosti. U většiny fyzických onemocnění ztratily osoby s historií poruch způsobených užíváním psychoaktivních látek více let života než jejich protějšky bez historie těchto poruch,“ popisuje autor studie Mgr. Tomáš Formánek z Výzkumného programu Veřejné duševní zdraví Národního ústavu duševního zdraví a Oddělení psychiatrie na Univerzitě v Cambridge.

„Lidé se závislostí na psychoaktivních látkách měli zvýšené riziko úmrtí v 26 z 28 zkoumaných fyzických onemocnění. U sedmi onemocnění bylo riziko úmrtí dvou a vícenásobné. Jedná se o hypertenzi, ischemickou chorobu srdeční, onemocnění prostaty, fibrilaci síní, nemoci oběhové soustavy, divertikulární onemocnění střev a štítné žlázy,“ vypočítává Tomáš Formánek. Spojitost se naopak nepotvrdila pro roztroušenou sklerózu a Parkinsonovu nemoc.

Na vině může být závislost, životní styl i pozdní diagnóza

Není zcela jasné, proč poruchy způsobené užíváním psychoaktivních látek vedou k těmto výsledkům. Podle výzkumníků pro to může být několik vysvětlení. „Prvně lze mluvit o přímých dopadech užívání psychoaktivních látek na fyzické zdraví. Přímou s užíváním psychoaktivních látek pak dále souvisí určité návyky jako například špatné stravování a snížená fyzická aktivita, které dále zhoršují prognózu. Dalšími důležitými faktory pak mohou být snížená účast na screeningových programech a menší míra užívání léků sloužících k prevenci určitých onemocnění. V neposlední řadě lze mluvit i o nadindividuálních faktorech, spočívajících třeba v tom, že symptomy fyzických onemocnění u osob s poruchami způsobenými užíváním psychoaktivních látek jsou

lékaři často vnímány jako symptomy samotných poruch spojených se závislostí. To pak může vést k pozdní diagnóze fyzických onemocnění a jejich neadekvátnímu adresování,“ Tomáš Formánek.

„Výsledky této studie ukazují, jak důležité je nerozdělovat zdravotní stavy na fyzické a duševní: všechny zde spolu interagují a vedou k dramatickému nárůstu v riziku úmrtí po rozvoji fyzických onemocnění u osob se závislostí. Jsou zde jasné implikace pro prevenci ze strany lékařů, zdravotních služeb a tvůrců politik, kteří musejí rozeznat tyto průniky,“ říká profesor Peter Jones z Oddělení psychiatrie na Univerzitě v Cambridge. Je také důležité zohlednit, že většina osob s poruchami způsobenými užíváním psychoaktivních látek není vůbec odhalena. „Tyto osoby často nevyhledávají odbornou pomoc a k jejich hospitalizaci mnohdy dochází až při velmi pozdní fázi nemoci. Kromě kroků zaměřených na fyzické zdraví u osob s poruchami způsobenými užíváním psychoaktivních látek je proto důležité zaměřit se také na včasnou detekci a intervenci,“ dodává dr. Petr Winkler, ředitel Národního ústavu duševního zdraví.

„Niméně, stejně jako jinde v medicíně, také u problematiky poruch spojených s užíváním psychoaktivních látek, platí, že bychom měli primárně pečovat o sebe sama a nespoléhat na odbornou pomoc, která k nám jaksi přijde sama. Zejména u alkoholu je to ale v našem kulturním okruhu problematické, protože i poměrně excesivní konzumace, která bývá předstupněm závislosti, je společensky tolerována. A to navzdory tomu, že zcela jasně vidíme, právě i díky této naší studii, že takové chování je spojeno se závažnými negativními dopady na zdraví. Pokud nám tedy záleží na nás samotných a našich blízkých, měli bychom si svoji konzumaci alkoholu, popř. jiných drog, velmi hlídat a být nanejvýš obezřetní. Zdravotní rizika jsou zde totiž obrovská,“ uzavírá doktor Winkler.

Článek *Mortality and life-years lost following subsequent physical comorbidity in people with pre-existing substance use disorders: a national registry-based retrospective cohort study of hospitalised individuals in Czechia* je dostupný online zde: [https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366\(22\)00335-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366(22)00335-2/fulltext).

Pro další informace prosím kontaktujte:

Mgr. Jan Červenka

tiskový mluvčí

E-mail: jan.cervenka@nudz.cz

Telefon: +420 774 851 335